

Stichting Pensioenfonds APF

3e kwartaal 2023

Het doel van de **reo**® (responsible engagement overlay) service is om bedrijven te stimuleren hun handelswijze met betrekking tot ESG (milieu, maatschappij en goed bestuur) te verbeteren. Dit doen wij door ondernemingen waarin onze klanten zijn belegd aan te spreken (engagen) op ESG-kwesties. De focus ligt op het verbeteren van het beleggingsresultaat op lange termijn. Wij willen bedrijven helpen om commercieel succesvoller te worden door op een veiligere, schonere en meer verantwoorde wijze te werken. Zo zijn bedrijven ook beter gepositioneerd om met ESG-risico's en -kansen om te gaan.

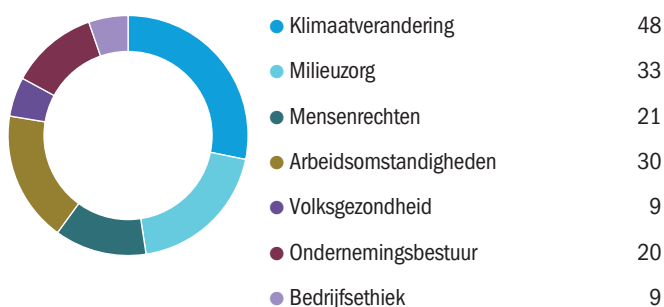
Aantal aangesproken ondernemingen dit kwartaal

Engagements	Aangesproken ondernemingen	Behaalde milestones	Aantal landen
90	66	8	18

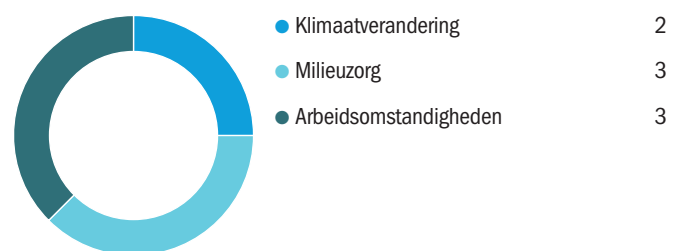
Engagement naar regio

Aangesproken ondernemingen naar onderwerp*

Behaalde milestones naar onderwerp

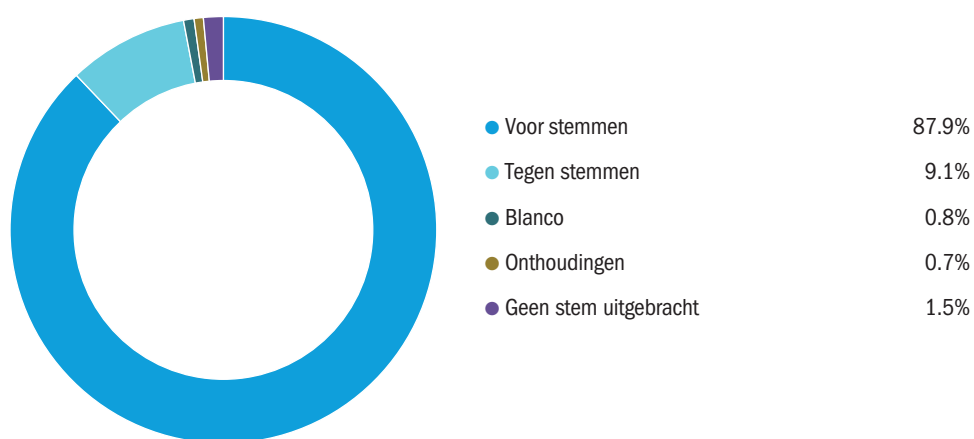

* Bedrijven kunnen zijn aangesproken op meer dan een onderwerp.

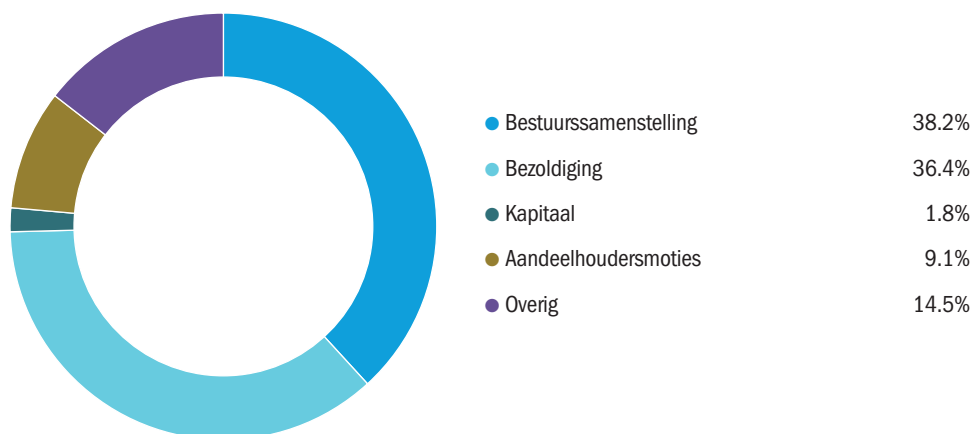
Stemresultaten: **

Aantal AVA's	47
Aantal stemmen	614

Aantal stemmen

Stemmen tegen en onthoudingen naar onderwerp

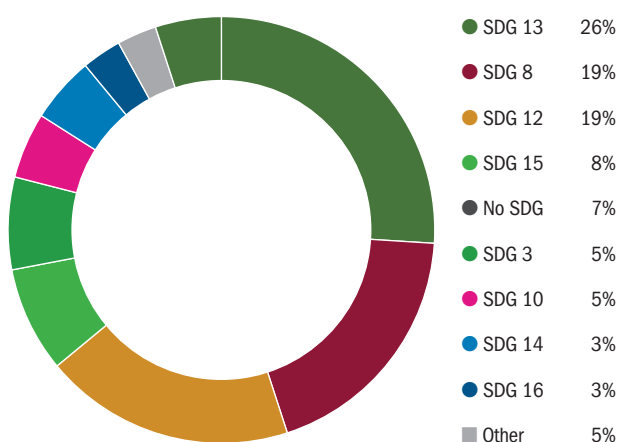
** Dit verslag is opgesteld met behulp van gegevens die zijn verstrekt door een externe aanbieder van het elektronisch stemplatform. De statistieken zijn exclusief stemmingen met nul aandelen en herinschrijvingen. Vergaderingen/stemmingen/voorstellen/ worden geacht niet in stemming te zijn gebracht indien: de stembiljetten zijn verworpen door stemgerechtigde tussenpersonen (bv. indien de nodige documenten (zoals volmachten, bevestiging van de uiteindelijke gerechtigde, enz.) niet aanwezig waren); geïnstrueerd als "Niet stemmen" (bv. op aandelenblokkerende markten); of geen instructie hebben gekregen.

Engagements en Sustainable Development Goals (SDGs)

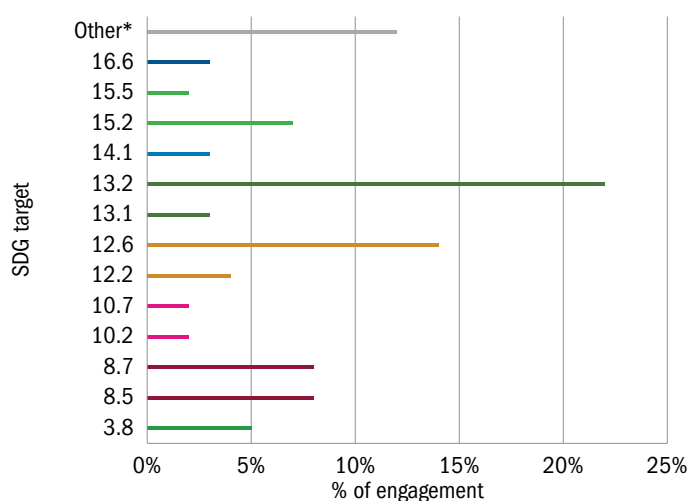
De 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) zijn ontwikkeld door de VN en bedrijfstakoverkoepelende stakeholders, met het oog op het opstellen van een routekaart naar een duurzamere wereld.

Wij gebruiken de gedetailleerde onderliggende SDG-doelstellingen om de engagementdoelen per bedrijf te bepalen, waar relevant, en om de positieve maatschappelijke en milieugevolgen van engagement te verwoorden. Engagements worden systematisch op doelniveau vastgelegd, om een grotere nauwkeurigheid en een grotere impact mogelijk te maken.

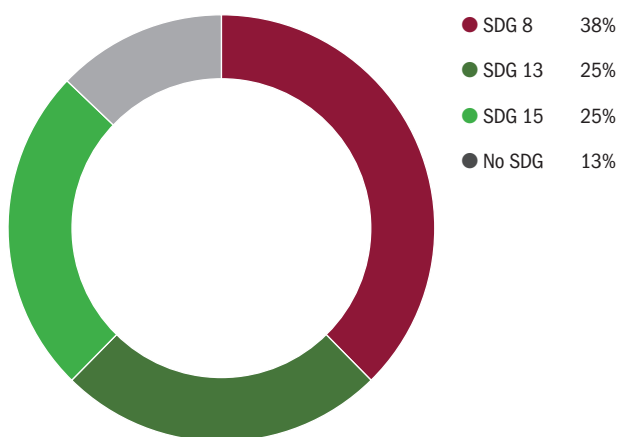
Engagement SDG niveau

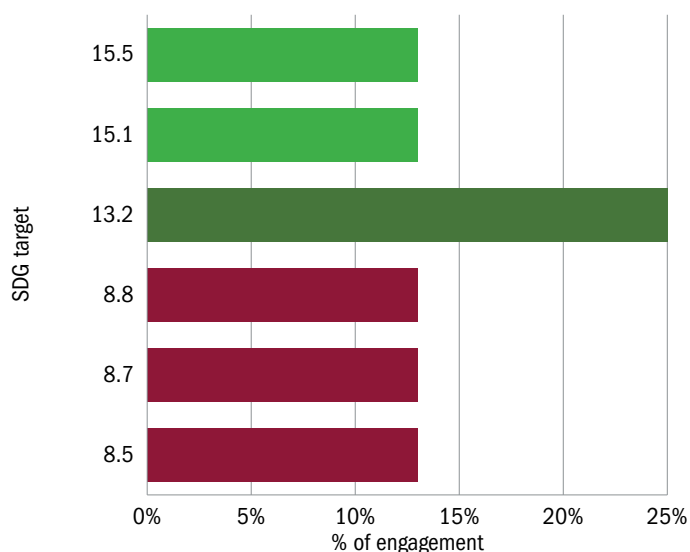
Engagement onderliggende SDG doelstelling

Milestone SDG niveau

Milestone onderliggende SDG doelstelling

*Other vertegenwoordigt SDG subdoelen die minder dan 2% van de relevante SDG uitmaken.

Engagement casestudy

Naam: Fresenius SE & Co KGaA

Land: Duitsland

Sector: Gezondheidszorg

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Mensenrechten, Arbeidsomstandigheden, Vo
Onderwerp: Reorganisatie Fresenius SE; aangescherpt ESG-toezicht te verwachten
lksgezondheid, Corporate governance

SDG:

3.8

8.5

16.6

Achtergrond

Fresenius SE is een Duits gezondheidszorgbedrijf dat van oudsher actief is via vier gespecialiseerde bedrijfssegmenten. Ten bate van beter toezicht en meer controle vindt er op dit moment een reorganisatie plaats, o.a. een deconsolidatie van de bedrijfssegmenten die gericht zijn op dienstverlening en dialyse. De focus van ons engagement is dat het reorganisatieproces zou moeten leiden tot een duurzamer bedrijfsmodel. Een model waarin aangescherpt toezicht op materiële ESG-punten in de strategie is verankerd.

Actie

We hebben in een overleg met de duurzaamheidsleiding gesproken over het reorganisatieproces en het effect dat dat heeft op belangrijke ESG-onderwerpen als productkwaliteit en dierenwelzijn. De duurzaamheidsafdeling van Fresenius worstelt al heel lang om met beperkte middelen en een versnipperde bedrijfsstructuur doeltreffend te opereren. Er kwam maar weinig van (het formuleren van) doelstellingen op groepsniveau en toezicht. Centrale managementinformatie is er relatief weinig. Zo ontbreekt zelfs één centrale HR-database. Dat heeft gevolgen voor het formuleren van de bedrijfsstrategie en het toezicht. Op basis van onze gesprekken kan er door het vereenvoudigen van de bedrijfsstructuur voortgang worden geboekt. De groep ligt op koers richting gekwantificeerde, met ESG-samenhangende KPI's voor materiële kwesties als medische kwaliteit/patiënttevredenheid bij de prestatieregelingen. Fresenius vertelde verder dat de strategie wordt afgestemd op de nieuwe centrale missie 'advancing patient care'.

Oordeel

De operationele uitdaging van organisatiewijzigingen blijft de komende maanden dominant. Voor het eerst bestaat er in de raad van bestuur en de raad van commissarissen brede consensus over doelstellingen en richting. We kijken uit naar specifiekere cijfers en doelen en kijken ergens in de komende maanden hoeveel voortgang er is geboekt.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: General Mills Inc

Land: VS

Sector: Dagelijkse consumentengoederen

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Voldoende

Thema: Corporate governance

Onderwerp: Kapitaalstructuur en aandeelhoudersrechten

Achtergrond

General Mills is een in de VS gevestigde voedselproducent. Onze engagementtrajecten hebben in de loop van de jaren geleid tot positieve verbeteringen van de milieuzorg bij de onderneming, met name waterbeheer en plastic verpakkingen. De laatste tijd ligt de nadruk op corporate governance. Bij de jaarvergadering van 2023 kwam General Mills met een voorstel dat aandeelhouders die 25% van de gewone aandelen in bezit hebben een verzoek kunnen doen tot een buitengewone aandeelhoudersvergadering. Kort daarna volgde een aandeelhoudersmotie voor een drempel van 10%.

Actie

We hebben contact gezocht met de onderneming over het voorstel en de gevolgen ervan voor de rechten van de aandeelhouders. We signaleerden dat we de motie als een positieve stap zien omdat aandeelhouders volgens de huidige statuten niet het recht hebben een vergadering te beleggen. Wel wilden we graag weten hoe de onderneming bij die drempel van 25% was gekomen. Het is immers niet aannemelijk dat een aandeelhouder zo'n hoog percentage realiseert, gezien de passievere beleggingsstrategieën van de grootste institutionele aandeelhouder-beleggers.

Oordeel

We zien buitengewone vergaderingen als een positief recht van aandeelhouders. Bij onvrede met de onderneming of het bestuur kan de aandeelhouder hiermee oproepen tot een vergadering over verandering. Hoewel we 10% een gepastere drempel vinden dan 25% is het feit dat General Mills deze weg opent voor aandeelhouders in onze optiek een positieve ontwikkeling. Om die reden hebben we aan beide moties (van bestuur én aandeelhouders) onze steun gegeven en daarmee de gepastheid van de drempel van 10% onderstreept. Beide moties zijn aangenomen: het management kreeg circa 71% steun en de indiener van de aandeelhoudersmotie circa 60%. In deze omstandigheden verwachten we dat het bestuur de drempel van 10% overmeemt. Een belangrijke stap voorwaarts voor de aandeelhoudersrechten bij General Mills.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Johnson & Johnson

Land: VS

Sector: Gezondheidszorg

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Volksgezondheid, Corporate governance, Zakelijk gedrag

Onderwerp: In gesprek met Johnson & Johnson over de waarde van transparantie

SDG:

3.8

12.2

Achtergrond

Farmareus Johnson & Johnson (J&J) heeft de afgelopen jaren te maken met ruim 38.000 rechtszaken. Daarin wordt aangevoerd dat de talkpoederproducten, o.a. de Baby Powder, asbest kunnen bevatten en kanker kunnen veroorzaken (zoals eierstokkanker en mesothelioom). J&J heeft geprobeerd de procedures op te lossen met een schikkingsvoorstel voor alle (toekomstige) zaken over kankerverwekkende talk. De Senior Director of Sustainability & Engagement en de secretaris van de vennootschap waren persoonlijk aanwezig bij een beleggersbijeenkomst over die rechtszaken, de prijsstelling van medicijnen en ESG-maatstaven.

Actie

Een belangrijk thema in de gesprekken was transparantie. Wat de rechtszaken betreft hebben we aangedrongen op meer transparantie en communicatie over (de veranderingen in) de werkwijzen en processen die huidige en toekomstige schade moeten tegengaan. Ten aanzien van de prijsstelling erkennen we dat bedrijven als J&J een evenwicht moeten vinden tussen het dure proces van ontwikkelen van medicijnen enerzijds en de geneesmiddelenprijs anderzijds. Ondanks deze complexe materie hebben we er toch op aangedrongen om (waar haalbaar) transparanter te zijn over prijsverhogingen. Dit ten bate van meer begrip voor de inputkosten en de toegevoegde waarde voor patiënten. Samen met andere beleggers hebben we meer duidelijkheid geadviseerd over ESG-maatstaven, o.a. hoe die worden ingevoerd en hoe die passen bij de evaluatie van de ESG-materialiteit. J&J gaf aan dat er op dit moment alleen maar kwalitatieve ESG-maatstaven beschikbaar zijn. Ook is men doordrongen van de verschillende regels in de diverse regio's alsook de stemming inzake ESG-doelen en informatie.

Oordeel

J&J toonde zich bereid om naar onze adviezen te luisteren. We verwachten als gevolg daarvan meer informatie. We zetten de dialoog over de toegang tot medicijnen en de juridische procedures het komende kwartaal voort. Ook willen we dan praten over de bezoldiging van het bestuur en over de klimaatrapportages.

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Engagement casestudy

Naam: Rio Tinto Ltd

Land: Australië

Sector: Basismaterialen

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: Voldoen aan klimaattoezeggingen: een lastige weg te gaan

SDG: 13.2

Achtergrond

Rio Tinto (Rio) is het op één na grootste metaal- en mijnbouwconcern van de wereld. In juli kondigde de onderneming aan dat de klimaatdoelen voor 2025 waarschijnlijk niet worden gehaald. De belangrijkste oorzaak: uitstoot scope 1 en 2 van de Australische aluminiumraffinerijen. Volgens Rio kon het streefdoel alleen worden gehaald als het concern zijn toevlucht neemt tot de aankoop van emissierechten. We zijn met Rio in gesprek gegaan over deze aankondiging, want we wilden graag weten welke hindernissen de onderneming had gesignaleerd (en hoe deze zouden worden aangepakt).

Actie

Rio Tinto heeft ernstig te lijden van de herziening van het Australische 'safeguarding mechanism', dat een belastingheffing oplegt aan de grootste industriële locaties die jaarlijks meer dan 100.000 ton directe (scope 1) CO₂ uitstoten. Rio heeft vanwege die nieuwe regels in juli een afschrijving van \$ 1,2 miljard genomen voor de Australische aluminiumraffinerijen. We hebben Rio hierop aangesproken, evenals op de mate waarin het concern is voorbereid op eventuele strafmaatregelen in de toekomst. Volgens Investor Relations was Rio zich bewust van de risico's van de aluminiumraffinerijen en lagen de plannen klaar. We hebben gevraagd om met betere scenario-analyses en risico-evaluaties te komen voor eventuele verdere toezichtwijzigingen in de landen waarin Rio raffinerijen exploiteert. Uit de door Rio ondernomen actie blijkt niet dat dit potentiële afschrijvingsrisico in de klimaatstrategie en financiële planning was meegenomen. Ook hebben we gekeken naar het vertrouwen van Rio dat de streefdoelen voor 2030 kunnen worden gerealiseerd. De onderneming lijkt nog altijd vol vertrouwen, maar we verwachten meer informatie bij de komende Capital Markets Day in december.

Oordeel

Rio is transparant over de problemen die het momenteel met net zero ondervindt. Dat is te prijzen. Toch zien we graag duidelijker bewijs dat het concern de financiële jaarrekening en de risico's afstemt op de net zero-strategie. We blijven met Rio in gesprek over de doelstelling voor CO₂-afbouw en hebben al een vervolggesprek belegd over de compensatiestrategie (momenteel het laatste redmiddel om de streefdoelen voor 2025 toch te realiseren).

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: RWE AG

Land: Duitsland

Sector: Nutsbedrijven

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: CO₂-afbouwstrategie RWE

SDG: 13.2

Achtergrond

Het Duitse RWE is actief in de opwekking, transmissie en distributie van elektriciteit en gas. Het concern heeft als een van de laatste Europese nutsmaatschappijen nog belangen in kolengroeven. De uitstootdoelen van RWE omvatten scope 1, 2 en 3 en zijn gevalideerd als afgestemd op ruim onder 2°C. Het bedrijf heeft in mei nieuwe 1,5°C-doelen overlegd aan het Science-based Targets Initiative. De hoop is dat deze aan het eind van het jaar zijn geverifieerd. De nadruk van ons engagement ligt dan ook op de CO₂-afbouwstrategie waarmee deze doelen zouden moeten worden bereikt.

Actie

Gesproken is over de tijdslijnen voor de uitfasering van kolen en de strategie voor het eind van de levenscyclus van deze activa, de aardgasstrategie en de aanpak van waterstof en de opvang, opslag en het gebruik van CO₂. Ook aan de orde kwam de klimaatcomponent van de beloning van de bedrijfstop en de geboekte voortgang richting de streefdoelen voor duurzame energie. RWE gaf aan dat het model van een kolengestookte elektriciteit organiseert, zoals besproken met de Duitse overheid waarschijnlijk niet van de grond komt. RWE bevestigde echter wel dat er met de overheid een uitfasering van kolen in 2030 is afgesproken (in plaats van in 2038). RWE had eerder aangegeven een 'groene conversiekaart' voor deze activa te zullen formuleren. We hebben aangedrongen op meer informatie hierover. Politieke onzekerheid, met name over de steun voor de conversie van sommige activa naar waterstofklare gasgestookte fabrieken, werd genoemd als reden voor de beperkte informatie. Wat betreft de strategie voor duurzame energie wees RWE op de noodmaatregelen en -herzieningen van de EU-richtlijn inzake hernieuwbare energie (deels nu ook opgenomen in de Duitse wetgeving). Een en ander moet de vergunningsprocedure voor duurzame energie versnellen. Daarmee zou RWE de capaciteitsdoelen voor onshore, offshore en zonne-energie moeten kunnen halen.

Oordeel

RWE heeft zich zeer open getoond voor engagement en heeft gehandeld naar veel van onze verzoeken om meer informatie over het huidige klimaatrisicobeheer. Op dit moment wordt er naar aanleiding van diverse veranderingen in het overheidsbeleid gewerkt aan de herziening van de 'Growing Green'-strategie. RWE heeft aangegeven meer publieke informatie over de besproken onderwerpen te willen verschaffen tijdens de Capital Markets Day in november. We zijn van plan die dag bij te wonen en voorafgaand aan nader contact de strategie en extra informatie te bestuderen.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
SDG1	1.4	Ervoor zorgen dat iedereen gelijke rechten heeft op middelen en basisdiensten
SDG2	2.4	Klimaatbestendige en duurzame voedselproductie invoeren
SDG3	3.8	Toegang tot medicijnen en gezondheidszorg
SDG5	5.1	Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes
SDG6	6.3	Waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken
SDG6	6.4	Verhogen efficiëntie watergebruik om een antwoord te bieden op de waterschaarste
SDG8	8.2	Tot meer economische productiviteit komen door innovatie
SDG8	8.5	Realiseren volledige en productieve werkgelegenheid voor iedereen
SDG8	8.7	Uitroeien gedwongen arbeid, moderne slavemij en mensensmokkel
SDG8	8.8	Veilige werkomgeving bevorderen voor alle werknemers
SDG9	9.1	Veerkrachtige en duurzame infrastructuur ontwikkelen
SDG10	10.2	Inclusiviteit voor iedereen mogelijk maken en stimuleren
SDG10	10.3	Zorgen voor gelijke kansen en wetgeving voor iedereen
SDG10	10.7	Door strak beleid veilige migratie mogelijk maken
SDG12	12.2	Natuurlijke hulpbronnen duurzaam beheersen en efficiënt gebruiken
SDG12	12.5	Door preventie, vermindering, recycling en hergebruik afval aanzienlijk beperken
SDG12	12.6	Bedrijven aanmoedigen om duurzame praktijken in te stellen en de duurzaamheidsrapportage aan te scherpen
SDG13	13.1	Aanpassingsvermogen versterken tegen de effecten van klimaatverandering
SDG13	13.2	Klimaatplannen integreren in beleid en strategieën
SDG13	13.a	Aanpak vermindering klimaatverandering voor ontwikkelingslanden
SDG14	14.1	Voorkomen en verminderen van alle vormen van vervuiling van de zee
SDG15	15.1	Duurzame consumptie zekerstellen van zoetwatersystemen op land
SDG15	15.2	De implementatie van duurzaam beheer van bossen bevorderen
SDG15	15.5	Aantasting van natuurlijke leefgebieden inperken
SDG16	16.6	Effectieve, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen
SDG16	16.10	Publieke toegang tot informatie zekerstellen en fundamentele vrijheden beschermen